

Til Stortingets partigrupper

**NATURVERNFORBUNDETS INNSPILL TIL STORTINGETS BEHANDLING AV STATSBUDDSJETTET FOR 2023**

Dette dokumentet sammenstiller Naturvernforbundets innspill til Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2023. Tabellen under oppsummerer våre forslag til endringer sett i forhold til regjeringens budsjettforslag. Den videre omtalen er oppdelt etter Stortingets komiteer.

<b>Oppsummering av endringsforslag, endringer i utgifter</b>	<b>Mill. kr</b>
<i>Finanskomiteen</i>	
Veibruksavgift på drivstoff (kap. 5538 post 70, 71 og 72)	-1730
Avgift på mineralolje mv. (kap. 5542 post 70)	-1350
Merverdiavgift (kap. 5521 post 70) (fritak for reparasjon, utleie m.m.)	450
Avgift på deponi av mineralske masser (NY)	-750
<i>Utenriks- og forsvarskomiteen</i>	
Fornybar energi (kap. 162 post 72)	400
Miljø og klima (kap. 163 post 70)	600
<i>Familie- og kulturkomiteen</i>	
Merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner (kap. 315 post 70)	175
<i>Kommunal- og forvaltningskomiteen</i>	
Nytt regjeringskvartal, ombygging av Ring 1 (kap. 500 post 30)	-205
<i>Næringskomiteen</i>	
Verdiskapingstiltak i skogbruket (kap. 1149 post 71)	-10
Skog-, klima- og energitiltak (kap. 1149 post 73)	-45
Landbrukets utviklingsfond (kap. 1150 post 50) (veibygging og drift i vanskelig terreng)	-50
Landbrukets utviklingsfond (kap. 1150 post 50) (metodeutvikl. og kartlegging av gammelskog)	20
Tilskudd til regionale miljøprogram (kap. 1150 post 74) (vannmiljø og pollinering)	20
<i>Transport- og kommunikasjonskomiteen</i>	
Statens vegvesen (kap. 1320 post 30 (store prosjekter inkludert planlegging, netto)	-500
Statens vegvesen (kap. 1320 post 30 (utbedringer og gang/sykel) og post 22 (vedlikehold)	500
Nye Veier AS (kap. 1321)	-2000
Jernbanedirektoratet (kap. 1352 post 71, 73 og 75)	500
<i>Energi- og miljøkomiteen</i>	
Frivillige klima- og miljøorganisasjoner samt klima- og miljøstiftelser (kap. 1410 post 21)	5
Miljødata (kap. 1410 post 21)	70
Mareano (kap. 1410 post 23)	10
Spesielle driftsutgifter (kap. 1420 post 21) (generell vassforvaltning)	10
Tiltak i verneområde og restaurering (kap. 1420 post 31)	50
Statlege tileiningar, vern av naturområde (kap. 1420 post 32) (skogvern)	350
Tilskot til klimatiltak (kap. 1420 post 61) (Klimasats)	200
Tilskot til tiltak for å ta vare på natur (kap. 1420 post 80)	100
Marin forsøpling (kap. 1424 post 70)	20
Klima- og energifondet (kap. 1428 post 50) (energieffektivisering i husholdningene)	600
Internasjonale klima- og utviklingstiltak (post 1482) (klima- og skogsatsinga)	500
Spesielle driftsutgifter (Kap. 1810 post 21) (kartlegging av petroleums- og mineralressurser)	-45
<b>Sum endringer i utgifter, alle komiteer</b>	<b>-2105</b>

Naturvernforbundets forslag vil i sum bedre budsjettbalansen med 2105 mill. kroner.

# Finanskomiteen

<b>Endringer i inntekter</b>	<b>Mill. kr</b>
Veibruksavgift på drivstoff (kap. 5538 post 70, 71 og 72)	1730
Avgift på mineralolje mv. (kap. 5542 post 70)	1350
Merverdiavgift (kap. 5521 post 70) (fritak for reparasjon, utleie m.m.)	-450
Avgift på deponi av mineralske masser (NY)	750
<b>Sum endringer i inntekter</b>	<b>3380</b>

## Drivstoffavgifter

For å kutte utslipp og vri økonomien i grønn retning må miljøavgiftene trappes opp – for å gi riktige insentiver for omstilling. Det er bra at CO<sub>2</sub>-avgiftene økes, men det er feil at drivstoffavgiftene senkes. Reduksjonen i drivstoffavgiftene som regjeringen foreslår, vil for diesel mer enn nulle ut effekten av økt CO<sub>2</sub>-avgift. For bensin vil redusert drivstoffavgift redusere store deler av effekten. Reduksjon i grunnavgiften på mineralolje er stor og vil langt overstige økt CO<sub>2</sub>-avgift, noe som er svært negativt.

Naturvernforbundet støtter heller ikke forslaget om å senke grunnavgiften på mineralolje for biodrivstoff. Avgiften skal speile de eksterne kostnadene med blant annet veislitasje, ulykker og svevestøv, og dette påvirkes ikke av at drivstoff er produsert med andre hydrokarboner enn fossile. Det er også betydelige negative miljøkonsekvenser av ulike former for biodrivstoff. Naturvernforbundet ønsker ingen tilleggsvirkemidler for bruk av biodrivstoff i veitrafikken utover omsetningskravet.

## Nye avgifter for en sirkulær økonomi

For å løse miljøutfordringene må vi gjøre noe drastisk med overforbruket og bruke ressursene mer effektivt.

I dag velger altfor mange å kjøpe nytt, da det er for dyrt og utilgjengelig å reparere eller leie. Det er derfor nødvendig å utvikle lønnsomme forretningsmodeller og nye tjenester som utdaterer bruk-og-kast-samfunnet ved å gjøre det enkelt, behagelig og lønnsomt for både privatpersoner og selskaper å låne, leie, gjenbruke og selge videre. Fritak for merverdiavgift (altså nullsats) på reparasjon og utleie av klær og sko, tur- og sportsutstyr, møbler, verktøy og elektronikk er et viktig virkemiddel, og vi ber om at dette innføres. Vi baserer provenyeffekten på at avgiftsendringen innføres 1. april 2023.

Naturvernforbundet foreslår at det innføres en ny avgift på deponi av mineralske masser for å redusere både avfallsproblemer, arealinngrep og klimagassutslipp og bidra til en mer sirkulær økonomi. Avgiften må utformes slik at den fremmer både driftsformer som gir lite avfall til ytre deponi, og alternativ bruk av overskuddsmassene. I første omgang foreslår vi en ny miljøavgift på deponi av gruveavfall. Avgiften kan eventuelt skaleres fra f.eks. 35 til 150 kroner/tonn, avhengig av massens innhold av miljøgifter og andre skadelige stoffer samt av deponiløsning. Vi baserer provenyeffekten på at avgiften innføres 1. april 2023.

### Naturvernforbundet foreslår følgende komitémerknader:

«Stortinget ber regjeringen utrede materialavgift på jomfruelige materialer, i første omgang for plastemballasje, med tanke på innføring i statsbudsjettet for 2024. Avgiften skal bidra til å redusere bruken av jomfruelig plast og øke etterspørselen etter resirkulert plast. Avgiften skaleres ned ved innblanding av resirkulert materiale i nytt produkt. Nivået på avgiften samt skalering er blant temaene som må utredes.»

«Stortinget ber regjeringen utrede karbonavgift til fordeling, med tanke på innføring i statsbudsjettet for 2024. Hensikten er å øke oppslutningen om klimapolitikken ved at det økte provenyet betales tilbake til landets innbyggere med et likt beløp. Dermed vil folk som ligger på landsgjennomsnittet når det gjelder klimapåvirkning, ikke få noen netto avgiftsendringer. Videre vil et slikt prinsipp unngå at offentlige budsjetter gjøres avhengig av inntekter fra høye

utslipp, noe som kan gi uheldige virkninger. Utredningen må bl.a. se på prinsipper for tilbakebetaling samt hvilke avgifter eller økninger i avgifter som skal omfattes av ordningen.»

### **Petroleumsskatt**

Naturvernforbundet er positiv til at det åpnes for å redusere friinntekten i de midlertidige bestemmelsene for petroleumsskatten, innført i juni 2020. Likevel er det skuffende at ikke hele friinntekten fjernes, da det ikke eksisterer grunnlag for den. Friinntekten under petroleumsskatten fram til 2020 var ment som et kompensierende tiltak for at investeringer på rørledninger og produksjonsinnretninger måtte avskrives over seks år. Da skatten ble omlagt til en kontantstrømskatt, falt grunnlaget for en friinntekt bort.

Friinntekten fungerer altså som en subsidie og kan føre til at samfunnsøkonomiske ulønnsomme prosjekter blir bedriftsøkonomisk lønnsomme for det enkelte selskapet. Med denne ordningen tar staten mesteparten av risikoen, som for flere prosjekter kan være oppe i flere titalls milliarder.

Det er forventes at mange feltutbygginger skal behandles av departementet og Stortinget neste år, noe som vil bidra til både økte klimagassutslipp samt stor klimarisiko for staten. I en verden som skal innfri klimamålene, kan flere av de kommende utbyggingene bli tapsprosjekter. Store investeringer i petroleumsvirksomheten vil også føre til et økende press på norsk økonomi, som kan bidra til økt prisstigning og til at arbeidskraft bindes opp i aktiviteter som ikke bidrar til det grønne skiftet.

Naturvernforbundet foreslår at hele friinntekten bortfaller på nye prosjekter. Dette vil påvirke størrelsen av Oljefondet, men ikke handlingsrommet i statsbudsjettet.

### **Grunnrenteskatt**

Naturvernforbundet støtter regjeringens forslag om innføring av grunnrenteskatt, bl.a. på havbruk og vindkraft, som begge er industrier som medfører stor påvirkning på lokalt og regionalt naturmiljø. Samtidig er det viktig at også såkalt landbasert oppdrett omfattes av samme system, slik at denne formen for oppdrett ikke stimuleres ytterligere i forhold til øvrig oppdrett, jf. tidligere utsendt bekymringsbrev.

I forslaget fra regjeringen heter det at halvparten av inntektene fra grunnrenteskatten skal tilfalle kommunesektoren. Naturvernforbundet mener at de ekstra skatteinntektene må kompensere for belastningen havbruk og vindkraft har og vil ha på natur og miljø. Derfor bør kommunenes del av grunnrenteskatten øremerkes til miljøovervåking i økosystemene som rammes av industriene, samt til økt miljøfaglig kompetanse i kommunene. Det er i tillegg viktig at nye avgifter ikke reduserer insentivene til oppgradering av eksisterende kraftverk.

### **Merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner**

Regjeringen har i Hurdalsplattformen gitt løfte om full og regelstyrt merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner (kap. 315 post 70, Kultur- og likestillingsdepartementet). Dette skjer ikke i 2023. Frivillighet Norge anslår at det må bevilges minst 175 mill. kroner ekstra for å innfri målet og ber Stortinget om at dette gjennomføres. Naturvernforbundet støtter dette kravet.

## **Utenriks- og forsvarskomiteen**

<b>Endringer i utgifter</b>	<b>Mill. kr</b>
Fornybar energi (kap. 162 post 72)	400
Miljø og klima (kap. 163 post 70)	600
<b>Sum endringer i utgifter</b>	<b>1000</b>

Det er svært skuffende at regjeringen går bort fra prinsippet om én prosent av BNI til bistand i en periode med så mange sammenhengende kriser, inkludert enormt ødeleggende klimakatastrofer, og samtidig som Norge får rekordinntekter fra klimaskadelig olje og gass på grunn av de høye energiprisene. Bistandspenger er klart ikke like inflasjonsdrivende som andre utgifter, som bl.a. [Samfunnsøkonomisk analyse viste i en rapport utgitt i mai i år](#), og prisvekst er derfor ikke en god begrunnelse for at et så viktig prinsipp velges bort. At budsjettet til FN-organer kuttes, er også bekymrende. Ut fra et solidaritetsperspektiv bør Norge derfor bidra med betydelige andeler av sin ekstraordinære og krigsbaserte olje- og gassprofitt til energibistand i Europa og øvrige deler av verden. Våre konkrete forslag for 2023 er imidlertid mer moderat og følger under.

### **Fornybar energi**

Det er særlig skuffende at regjeringen bevilger like lite bistand til fornybar energi (kap. 162 post 72) som i fjor, uten engang å justere for prisstigning. Denne posten går til land med stor energifattigdom i Afrika sør for Sahara og er nøkkelen til bærekraftsmål 7 om tilgang til ren energi. Posten ble kuttet kraftig for flere år siden og er ikke tilbake på tidligere nivåer. Det er også bekymringsfullt at regjeringen ikke løfter basistilgangen til energitjenester for husholdninger som ikke kan forvente tilkobling til nettet innen 2030 (bl.a. flertallet i Afrika), i form av kokeovner og desentraliserte strømløsninger som gir reduserte utslipp og kostnader og bedre helse, enda tydeligere i prioriteringene for 2023 under denne posten. Klimafondet og støtte gitt gjennom Norfund vil ikke nødvendigvis nå disse gruppene, og vi ber derfor om at denne posten kombineres med en strategi for desentralisert, fornybar, småskala-energi. Rapporten for 2021 viser at posten er blitt brukt på bl.a. løsninger og markeder for rentbrennende kokeovner og tilgang til elektrisitet, og vi håper derfor at dette gjenspeiles i prioriteringene for 2023 og gis en enda tydeligere småskala- og desentralisert profil som går direkte til lokal energiproduksjon i tillegg til fokuset på risikoavlastende garantiordninger og liknende tiltak for private investeringer og norske selskap.

Vi vil også gjenta at innlemmelse av tematiske bilaterale satsinger som tidligere ble finansiert over tematiske budsjettposter i regionbevilgningene (kap. 159), gjør det vanskeligere å tolke hvorvidt klima- og miljøhensyn ivaretas i bistandsbudsjettet. Det er f.eks. for få detaljer om hvordan klimasatsingen blir i 2023 under kap. 159 post 75, om Afrika, en post som må ses i sammenheng med særlig fornybar energibistand.

Naturvernforbundet ber Stortinget øke bevilgningen til fornybar energi på kap. 162 post 72 med 400 mill. kroner i 2023.

#### Naturvernforbundet foreslår følgende komitémerknad:

«Stortinget ber regjeringen presisere enda tydeligere at desentraliserte, fornybare, småskala-energiløsninger, inkludert rene kokeovner, skal prioriteres på postene for fornybar energi (kap. 162 post 72) og for regionbevilgningene (kap. 159) i 2021, særlig i Afrika.»

### **Miljø og klima**

Norges årlige klimafinansiering skal doubles seinest i 2026. Med dette løftet og sommerens klimakatastrofer i Pakistan, Kina og de fleste verdensdelene som bakteppet er det særlig skuffende at klimafinansiering (kap. 163 post 70) ikke økes mer. Utfordringene er så store at opptrappingen av klimafinansiering må gå raskere, og det er viktig at det økte beløpet er friske midler fra staten, der lån eller private bidrag ikke kan telles med.

Norge gir fortsatt ikke sin rettferdige andel av verdens klimafinansiering (jf. rapporten [Norway's Fair Share of the Paris Agreement](#)). Verden trenger sterkere positive signaler fra de rikeste landene foran klimatoppmøtet COP27 i Egypt, spesielt siden manglende klimafinansiering og vilje til å diskutere «tap og skade» var et stort stridsspørsmål på forrige klimaforhandlinger. Den foreslått økningen i statsbudsjettet er ikke tilstrekkelig.

Norge må støtte utslippskutt og fornybar energi til utvikling i andre land, spesielt i sør. I tillegg må Norge gi mer til klimatilpasning for land og folk som rammes hardest, ettersom dette er

historisk underfinansiert i norsk klimafinansiering. Denne posten må derfor ses i sammenheng med regnskogsatsingen (kap. 1482) og matsikkerhet, fisk og landbruk (kap. 162 post 71). Det er også skuffende at regnskogsatsingen ikke økes, og at regjeringen foreslår å kun videreføre bevilgningen til matsikkerhet (200 mill. kroner) som kom i revidert statsbudsjett for 2022.

Naturvernforbundet ber Stortinget øke bevilgningen til fornybar energi på kap. 162 post 72 med 600 mill. kroner i 2023.

Naturvernforbundet foreslår følgende komitémerknad:

«Stortinget ber regjeringen lage en opptrappingsplan for klimafinansiering i tråd med Norges ansvar under Parisavtalen skissert i rapporten *Norway's Fair Share of the Paris Agreement* fra Stockholm Environment Institute (SEI), med årlige økninger til utslippskutt, tilpasning og tap og skade i sør mot 2030, og som bidrar til å holde global oppvarming under 1,5 grader.»

## Kommunal- og forvaltningskomiteen

<b>Endringer i utgifter</b>	<b>Mill. kr</b>
Nytt regjeringskvartal, ombygging av Ring 1 (kap. 500 post 30)	-205
<b>Sum endringer i utgifter</b>	<b>-205</b>

Naturvernforbundet ber om at den foreslåtte bevilgningen til oppgradering av Hammersborg- og Vaterlandstunnelen (Ring 1) i Oslo på 205 mill. kroner i 2023 sløyfes. Oppgradering av tunnelene vil koste 3100 mill. kroner, som en del av utbygging av regjeringskvartalet. Permanent stenging av tunnelene, eventuelt å opprettholde ett tunnellop for buss, vil bidra til å redusere biltrafikken i et område der det er tydelige mål for dette. Når Oslo lykkes med trafikkreduksjon, vil også behovet for tunnelene bli mindre. Som et minimum bør oppgraderingsprosjektet utsettes, i påvente av erfaringene med stenging av tunnelene.

## Næringskomiteen

<b>Endringer i utgifter</b>	<b>Mill. kr</b>
Verdiskapingstiltak i skogbruket (kap. 1149 post 71)	-10
Skog-, klima- og energitiltak (kap. 1149 post 73)	-45
Landbrukets utviklingsfond (kap. 1150 post 50) (veibygging og drift i vanskelig terreng)	-50
Landbrukets utviklingsfond (kap. 1150 post 50) (metodeutvikl. og kartlegging av gammelskog)	20
Tilskudd til regionale miljøprogram (kap. 1150 post 74) (vannmiljø og pollinering)	20
<b>Sum endringer i utgifter</b>	<b>-65</b>

### Skogbruk

Her er det to viktige forhold som må påvirke statsbudsjettet:

Det ene gjelder Aichi-mål nr. 3 fra FN-konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), som lyder slik: «Senest innen 2020 er virkemidler, inkludert subsidier, som er skadelige for biologisk mangfold, fjernet, faset ut eller endret for å minimere eller unngå negative konsekvenser.»

Det andre er urovekkende informasjon som framkommer i regjeringens ferske [klimastatus og -plan](#). Kapittel 4.4.3 (side 77) viser at forvaltning av skog i perioden 2021–2025 forventes å slippe ut netto 4,8 mill. tonn CO<sub>2</sub>-ekv. Dette er vesentlig mer enn hele personbilparkens utslipp. Her vil vi også vise til rapporten [Increasing tree harvest does not help to reach Paris agreement targets](#) fra Finnish Environmental Institute.

I sum tilsier dette at skogbruket må drives annerledes. Det betyr at vi må vri innsatsen vekk fra flatehogst og over på hogstformer som skåner naturmangfoldet og øker skogens rolle som karbonlager. Rapporten [Gammel skog kan være viktig for karbonfangst](#) fra NIBIO gir også verdifull kunnskap her.

Konkret foreslår vi at verdiskapingstiltak i skogbruket (kap. 1149 post 71) reduseres med 10 mill. kroner. Reduksjonen gjelder nye skogsveier og skogsdrift i vanskelig terreng og eventuelle andre miljøskadelige subsidier. Nye skogsveier gir store negative effekter på naturmangfoldet. Vi risikerer veibygging i skoger med villmarkspreget, områder som er dokumentert å være biologisk svært viktige, med et naturmangfold som er sammenliknbart med naturreservat og nasjonalparker og dobbelt så stort som i vanlig drevne skoger.

Vi foreslår at bevilgningen til skog-, klima- og energitiltak (kap. 1149 post 73) reduseres med 45 mill. kroner. (Bevilgningen til Skogfrøverket beholdes.) Dette er i stor grad midler som går til å øke hogsten, til tettere planting og til gjødsling. Dette er tiltak med til dels dårlig klimabegrunnelse og med negative konsekvenser for naturmangfold og friluftsliv.

Når det gjelder landbrukets utviklingsfond (kap. 1150 post 50), ber vi om at midlene til veibygging og drift i bratt og vanskelig terreng reduseres med 50 mill. kroner. Dette begrunner vi på samme måte som reduksjonen vi foreslår på kap. 1149 post 71. Under landbrukets utviklingsfond ønsker vi imidlertid at det settes av 20 mill. til metodeutvikling og kartlegging av gammelskog. Vi mangler i dag kunnskap om gammelskogen. Skogmeldingen (Meld. St. 6 (2016–2017)) varsler at dette skal gjennomføres, men det som ligger på bordet nå, gir ikke tilstrekkelig kunnskap.

#### Naturvernforbundet foreslår følgende komitémerknad:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og fjerne alle poster med miljøskadelige subsidier. Dette må baseres på faglig oppdatert kunnskap om blant annet klimaeffektene av ulike hogstformer. Skogbruket må stimuleres til tiltak som er klima- og natursmarte i tråd med nasjonale miljømål og internasjonale miljøforpliktelser. Miljøsmarte løsninger som å endre fra flatehogst til lukkede hogstformer, utsette hogst i eldre skog til over hogstmodenhetsalder samt å kutte gjødsling, grøfting og markberedning vil være eksempler på klima- og natursmarte tiltak som må prioriteres.»

#### **Regionale miljøprogram**

Bevilgningen til tilskudd til regionale miljøprogram (kap. 1150 post 74) bør økes for å minske miljøfotavtrykket fra landbruket. Vi vil særlig framheve behovet for å øke innsatsen på vannmiljøtiltak, bl.a. til restaurering av økosystemer. Også pollinatortiltak bør prioriteres her. Vi foreslår 20 mill. kroner ekstra.

#### **Andre saker**

Naturvernforbundet foreslår overfor finanskomiteen at det innføres avgift på deponi av mineralske masser på i gjennomsnitt 50 kroner/tonn. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 1000 mill. kroner på årsbasis. Dette kan bidra til å redusere det store avfallsproblemet og de store arealinngrepene denne bransjen forårsaker. Avgiften må utformes slik at den fremmer både driftsformer som gir lite avfall til ytre deponi, og alternativ bruk av overskuddsmassene. Dette vil føre til mindre naturinngrep/miljøbelastning og lavere klimagassutslipp – og en bedre ressursutnyttelse.

Naturvernforbundet støtter ellers regjeringens forslag om innføring av grunnrenteskatt på havbruk, men der også landbasert oppdrett må inkluderes.

## **Transport- og kommunikasjonskomiteen**

<b>Endringer i utgifter</b>	<b>Mill. kr</b>
Statens vegvesen (kap. 1320 post 30 (store prosjekter inkludert planlegging, netto)	-500
Statens vegvesen (kap. 1320 post 30 (utbedringer + gang/sykkel) og post 22 (vedlikehold)	500
Nye Veier AS (kap. 1321)	-2000
Jernbanedirektoratet (kap. 1352 post 71, 73 og 75)	500
<b>Sum endringer i utgifter</b>	<b>-1500</b>



## Ringeriksbanen og E16

Naturvernforbundet er fornøyd med at Ringeriksbanen og det parallelle E16-prosjektet sørøst for Hønefoss ikke prioriteres i statsbudsjettet, da prosjektet gir høye klimagassutslipp og store naturinngrep. Utsettelsen må resultere i at planene endres. Veiplanene må nedskaleres. Og det må velges ny trasé for jernbanen som er vesentlig mer skånsom overfor natur og matjord.

## Motorveipolitikken

Det mest kritikkverdige ved regjeringens budsjettforslag på samferdsel er at Nye Veier skånes for kutt. Selskapet som bygger [store motorveier med betydelige naturinngrep og nedbygging av matjord](#), får videreført den ordinære ramma for veibygging inkludert prisjustering. For å frigjøre midler få til nødvendig vridning i retning av mer veivedlikehold, utbedring av de veiene vi har, mer rassikring etc., så må det kuttes mest hos Nye Veier. Konkret foreslår vi at Nye Veiers investeringsramme (kap. 1321) reduseres med 2000 mill. kroner.

Det er særlig viktig at Nye Veier ikke får starte opp nye motorveiutbygginger i 2023, i påvente av reviderte veinormaler og nedskaleringer i tråd med lavere økonomiske rammer. Nye Veier planlegger oppstart på E6 Ulsberg–Berkåk og på E6 ved Lillehammer. Førstnevnte prosjekt bør nedskaleres til 2/3-feltsvei med midtrekkverk, som er en minst like sikker løsning som 4-feltsvei. Også ved Lillehammer bør utbyggingene nedskaleres betydelig, og det er uakseptabelt med en løsning som innebærer å legge ny E6 gjennom Lågendeltaet naturreservat, slik Nye Veier ønsker.

Vi foreslår også at Statens vegvesens investeringer i store prosjekter (inkludert planlegging av for eksempel Hordfast) (kap. 1320 post 30) reduseres med 500 mill. kroner. Hordfast vil kunne bli Hordalands største naturinngrep i moderne tid, med [store klimagassutslipp](#) og økt trafikk som resultat. Planarbeidet bør stoppes nå, for å unngå at det brukes penger på et prosjekt med så store negative miljøkonsekvenser og som vil binde opp enorme beløp som heller bør brukes på å utbedre og rassikre de veiene vi har.

Av vårt foreslåtte brutto kutt på 2500 mill. kroner i investeringer i motorveier mener vi at 500 mill. kroner bør omdisponeres til økt satsing på vedlikehold og utbedring av eksisterende veier samt til økt satsing på gangveier og sykkelveier (200 mill. kroner) (kap. 1320 post 22 og 30). Bedre tilrettelegging for sykling er bra for miljø og folkehelse, men pengene uteblir.

## Vossebanen og E16

Naturvernforbundet har forståelse for at det trengs trafikksikkerhetstiltak på E16 mellom Arna og Stanghelle. Vi ønsker også utbygging av Vossebanen. For å gjøre prosjektet mindre miljøskadelig og samtidig økonomisk mer realistisk å gjennomføre, foreslår vi – slik Statens vegvesen og Bane NOR peker på som en mulighet i planomtalen med konsekvensutredning – at utbygging av veien (4-felts motorvei) på strekning Arna–Trengeid utsettes.<sup>1</sup> Dette er en delstrekning som ikke har de samme rasutfordringene som lenger øst, og å ta denne ut av prosjektet vil redusere kostnadene med om lag 5 milliarder kroner. Et slikt nedskalert prosjekt mener vi bør kunne startes opp i 2023.

## Vedlikehold, utbedringer og godstiltak

For jernbanen er det skuffende at det ikke blir et løft i arbeidet med å ta vare på den infrastrukturen vi har. Budsjettproposisjonen (side 12) slår også fast at vi er på etterskudd med å realisere tiltak som vil bedre framføring av gods på bane, sett i forhold til det som ligger til grunn i Nasjonal transportplan 2022–2033. Vi foreslår derfor noe mer penger til vedlikehold og godstiltak (inkludert støtteordningen for godsoverføring) i tillegg til det som kreves til oppstart av utbygging av Vossebanen (kap. 1352).

---

<sup>1</sup> Se omtale av alternativ E på side 20 i [planomtalen med konsekvensutredning](#) fra Statens vegvesen og Bane NOR.

## Hammersborg- og Vaterlandstunnelen

På Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett (kap. 500 post 30) mener Naturvernforbundet at den foreslåtte bevilgningen til oppgradering av Hammersborg- og Vaterlandstunnelen (Ring 1) i Oslo på 205 mill. kroner i 2023 må sløyfes. Oppgradering av tunnelene vil koste 3100 mill. kroner, som en del av utbygging av regjeringskvartalet. Permanent stenging av tunnelene, eventuelt å opprettholde ett tunnellop for buss, vil bidra til å redusere biltrafikken i et område der det er tydelige mål for dette. Når Oslo lykkes med trafikkreduksjon, vil også behovet for tunnelene bli mindre. Som et minimum bør oppgraderingsprosjektet utsettes, i påvente av erfaringene med stenging av tunnelene.

## Energi- og miljøkomiteen

<b>Endringer i utgifter</b>	<b>Mill. kr</b>
Frivillige klima- og miljøorganisasjoner samt klima- og miljøstiftelser (kap. 1410 post 21)	5
Miljødata (kap. 1410 post 21)	70
Mareano (kap. 1410 post 23)	10
Spesielle driftsutgifter (kap. 1420 post 21) (generell vassforvaltning)	10
Tiltak i verneområde og restaurering (kap. 1420 post 31)	50
Statlege tileiningar, vern av naturområde (kap. 1420 post 32) (skogvern)	350
Tilskot til klimatiltak (kap. 1420 post 61) (Klimasats)	200
Tilskot til tiltak for å ta vare på natur (kap. 1420 post 80)	100
Marin forsøpling (kap. 1424 post 70)	20
Klima- og energifondet (kap. 1428 post 50) (energieffektivisering i husholdningene)	600
Internasjonale klima- og utviklingstiltak (post 1482) (klima- og skogsatsinga)	500
Spesielle driftsutgifter (Kap. 1810 post 21) (kartlegging av petroleums- og mineralressurser)	-45
<b>Sum endringer i utgifter</b>	<b>1870</b>

### Skogvern og andre naturtiltak

Naturvernforbundet reagerer sterkt på at midlene til skogvern på kap. 1420 post 32 foreslås redusert fra 436 til 201 mill. kroner i løpende priser. Stortinget har vedtatt at 10 prosent av skogen skal vernes, men det er bare i underkant av 4 prosent av den produktive skogen som er det i dag. Myndigheten må få fortgang i vern av våre mest verdifulle skogområder, i tråd med forskernes mangelanalyse. Den foreslåtte reduksjonen er et stort tilbakeskritt. Mange skogeiere får nå betydelig utsettelse i oppgjør for vern av skog. Redusert bevilgning vil også svekke skogeierne interesse for å framskaffe nytt vern og bremse myndighetenes arbeid med å velge ut nye områder for vern. I en situasjon med økt hogst vil det framtidige vernet av skog bli skadelidende, da vi risikerer at de biologisk viktige områdene hogges framfor å bli tatt vare på. Skogverninnsatsen må derfor intensiveres. Vi ber også komiteen presisere at vern på statens egen grunn ikke skal erstattes gjennom denne posten.

Regjeringen foreslår også reduksjoner på flere viktige poster og at flere poster ikke prisjusteres. Sett i lys av nasjonale mål og internasjonale forpliktelser og den verdien en intakt natur representerer, er dette svært negativt. Reduksjonene gjelder blant annet kartlegging av natur til lands, tiltak i verneområder og restaurering av natur samt tilskudd til tiltak som tar vare på natur. Å få mer kunnskap om naturverdiene samt å restaurere ødelagt natur er svært viktig og bør isteden få mer penger. Også vannmiljøtiltak (nå overført til kap. 1420 post 21) foreslås redusert av regjeringen, og her ligger satsinger som arbeidet med Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag 2021–2030, arbeidet med å hindre forurensing fra jordbruket og oppfølging av «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv». Naturvernforbundet ber videre om mer penger til å skaffe bedre kunnskap om naturverdiene til havs (Mareano, kap. 1420 post 23).

Tilskudd til å motarbeide marin forsøpling er nå plassert på kap. 1424 post 71. Samtidig foreslås bevilgningen redusert betydelig. Naturvernforbundet mener dette er uheldig og ber om årets bevilgning videreføres og prisjusteres.



## **Kommentar til regjeringens klimastatus og –plan, skog- og arealbrukssektoren**

Regjeringens klimastatus og –plan, som kom samtidig med statsbudsjettet, inneholder urovekkende tall på utslipp fra skogbruk og arealbruksendringer, gjennomsnittlig 6,7 mill. tonn CO<sub>2</sub>-ekv. årlig i perioden 2021–2025. Av dette skyldes 4,8 mill. tonn CO<sub>2</sub>-ekv. forvaltning av skog. Det er tydelig at vi trenger kraftige virkemidler for å hindre avskoging, endre skogbruket i klimavennlig retning og unngå nedbygging av myr, for å nevne noe.

### Naturvernforbundet foreslår følgende komitémerknader:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for hvordan skog- og arealbrukssektorens høye utslipp kan kuttes med 6,7 mill. tonn CO<sub>2</sub>-ekv. årlig innen 2025.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere forbud mot nedbygging av myr for å nå klimamål og for å sikre god tilstand for økosystemet.»

## **Klimasats**

En annen dårlig nyhet, som er vanskelig å forstå, er regjeringens forslag om å kutte støtteordningen for klimatiltak som kommunene landet rundt kan søke penger fra, Klimasats (under kap. 1420 post 61). Naturvernforbundet har lenge ment at denne ordningen bør økes betydelig, for å utløse lokale utslippsreduksjoner som kommunene er motivert til å gjennomføre. Ordningen må videreføres og bevilgningen i 2023 økes.

## **Energieffektivisering**

Naturvernforbundet forventer at Stortinget styrker innsatsen for energieffektivisering betydelig, og vi viser til felles brev om dette fra mange organisasjoner.

Stortinget har vedtatt et mål om at det i byggsektoren skal spares 10 TWh energi. Å frigjøre energi gjennom energieffektivisering er den minst konfliktfylte måte å skaffe mer strøm på, som trengs for å fase ut fossil energi. Det er bra at det settes av penger gjennom Husbanken, men vi savner en større innsats via bl.a. Enova for å få gjennomført tiltak i vanlige husholdninger. Det er derfor bra at Stortinget nå ber regjeringen vurdere å gi Enova et nytt mandat for satsing på energieffektivisering i husholdningene. Det er viktig at dette kommer på plass. Men vi trenger også en bedre plan for energieffektivisering i byggsektoren i tråd med budsjettavtalen fra november 2021 samt mer penger. Til det siste mener vi at Enova skal bruke de 400 mill. kronene som husholdningene betaler inn gjennom påslaget i nettariffen, til å støtte energieffektiviseringstiltak i husholdningene. I tillegg ber vi om at Enova tilføres ytterligere 600 mill. kroner i 2023 til å støtte energieffektiviseringstiltak i husholdningene, slik at det totalt stilles 1000 mill. kroner til rådighet for dette.

## **Internasjonal klima- og skogsatsing**

Den foreslåtte bevilgningen til klima- og skogsatsing (kap. 1482) innebærer en reell nedgang og gjør det ikke mulig med nye satsinger, da mye av midlene er bundet opp gjennom juridiske forpliktelser om flerårige utbetalinger. Skulle det bli regjeringsskifte i Brasil, vil det være stort behov for internasjonal støtte for å gjenoppbygge miljøforvaltningen i landet. Under dagens regjering har avskogingstakten økt med hele 75 prosent, men med håndhevelse av eksisterende politikk kan den reduseres med 90 prosent. Naturvernforbundet ber derfor om 500 mill. kroner ekstra til dette formålet.

## **Kartlegging av havbunnen**

Oljedirektoratet skal ifølge budsjettproposisjonen bruke 45 mill. kroner til studier, analyser og geologisk kartlegging av kontinentalsokkelen (kap. 1810 post 21), herunder petroleumsressurser og mineraler på havbunnen. I et klimaperspektiv er det ikke rom for å hente ut nye forekomster av olje og gass. Videre må naturkonsekvensene av gruvedrift på havbunnen klarlegges før det kan være aktuelt med gruvedrift der. Vi foreslår at bevilgningen til de nevnte studiene, analysene og kartleggingene sløyfes. Samtidig ønsker vi mer penger til naturkartlegging av havbunnen via Mareano.

### **Støtte til miljøorganisasjoner**

Regjeringen foreslår å videreføre bevilgningen til frivillige klima- og miljøorganisasjoner samt klima- og miljøstiftelser (kap. 1400 post 70) uten prisjustering. Dette står i stor kontrast til det voksende engasjementet for klima, natur og miljø i befolkningen. De frivillige klima- og miljøorganisasjonene er viktige samlingspunkter for dette engasjementet og bidrar til mye av det viktige arbeidet som gjøres på klima og miljø i Norge. Vi foreslår at støttebeløpet økes med 5 mill. kroner i 2023. Dersom Landbruks- og matdepartementet ikke finner rom for å støtte dyrevernorganisasjonen NOAH, bør det vurderes om organisasjonen kan få penger fra Klima- og miljødepartementets tilskuddspott, gitt at potten øker, slik vi foreslår.

Med vennlig hilsen  
Naturvernforbundet



Truls Gulowsen  
leder